

«ЭЛЕКТРОН КОНСПЕКТ» ПЕДАГОГИК ТЕХНОЛОГИЯСИ АСОСИДА МАШҒУЛОТЛАРНИ ОЛИБ БОРИШ

Насиров Илхам Закирович

т.ф.н., доцент.

Сирожиддинова Ирода Махаммадовна

педагогика фанлари бўйича PhD, доцент.

Солиева Хилола Фахриддин қизи

магистрант.

Ахлиддинова Мафтуна Мўминжон қизи

магистрант.

Солиев Бобуржон Абдирайим ўгли

магистрант.

Андижон машинасозлик институти.

Аннотация. Мақолада замонавий педагогик технологиялардан бири-«Электрон конспект» усулида дарс ўтиши тартиби ёритилган. Унда бир заводдан вақтда ишлаб чиқарилган “Нексия-1” ва “ВАЗ- 2107” автомобилларининг асосий кўрсаткичлари бўйича мавзу ўтилган. Талабалар бу мавзу бўйича компьютер ёки телефонга ёзишган ва дарснинг ўзлаштирилиши 100 % га ва талабалар ичидан иқтидорли талабаларнинг чиқиши 40-50 % етказилган.

Калит сўзлар: Таълим, тарбия, иқтидорли талаба, профессор-ўқитувчи, педагогик технология, маърузачи, “Электрон конспект” усули, “Нексия-1” автомобили, “ВАЗ- 2107” автомобили, кўрсаткич, дарснинг ўзлаштирилиши.

ПРОВЕДЕНИЕ КУРСОВ НА ОСНОВЕ ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ТЕХНОЛОГИИ "ЭЛЕКТРОННЫЙ КОНСПЕКТ"

Насиров Ильхам Закирович

к.т.н., доцент.

Сирожиддинова Ирода Махаммадовна

кандидат педагогических наук, доцент.

Солиевой Хилолы Фахриддин

аспирантка.

Ахлиддинова Мафтуна Моминжона

аспирантка.

Солиева Бобурджон Абдирайим

аспирант.

Андижанский институт машиностроения.

Абстрактный. В статье описывается одна из современных педагогических технологий - процедура проведения урока методом «Электронный конспект». Были освещены основные показатели автомобилей Нексия-1 и ВАЗ-2107, выпускаемых на одном заводе. Студенты писали на компьютере или телефоне на эту тему, и усвоение урока было 100%, а выход талантливых учеников 40-50%.

Ключевые слова: Воспитание, обучение, одаренный ученик, профессор-преподаватель, педагогическая технология, лектор, метод «Электронного конспекта», автомобиль «Нексия-1», автомобиль «ВАЗ-2107», индикатор, усвоение урока.

CONDUCTING COURSES ON THE BASIS OF PEDAGOGICAL TECHNOLOGY "ELECTRONIC COMPOSITION"

Ilham Zakirovich Nasirov

PhD, associate professor.

Sirojiddinova Iroda Makhammadovna

candidate of pedagogical sciences, associate professor.

Solievoy Khiloly Fakhriddin

graduate student.

Akhliiddinova Maftuna Mominjona

graduate student.

Solieva Boburdjon Abdiraim

graduate student.

Andijansky Institute of Mechanical Engineering.

Abstract. The article describes one of the modern pedagogical technologies - the procedure for conducting a lesson using the "Electronic abstract" method. The main indicators of Nexia-1 and VAZ-2107 cars produced at the same plant were highlighted. Students wrote on a computer or phone on this topic, and the assimilation of the lesson was 100%, and the output of talented students was 40-50%.

Key words: Education, training, gifted student, professor-teacher, pedagogical technology, lecturer, method of "Electronic abstract"

Республика иқтисодиётида амалга оширилаётган ижобий ўзгаришларнинг натижалари кўп жihatдан малакали мутахассис кадрларга, уларнинг илмий салохиятига ҳам боғлиқдир. Шу сабабли замон талабларига жавоб берадиган юкори малакали мутахасис кадрлар тайёрлаш шу куннинг долзарб масалаларидандир. Кафедра профессор-ўқитувчилари ва бутун жамоаси Кадрлар тайёрлаш миллий дастурида белгиланган вазифаларни бажара бориб, Ватанимизнинг социалиқтисодий, илмий-техникавий ривожланишига

иқтисодиётнинг турли тармоқларида самарали фаолият кўрсата оладиган олий маълумотли кадрлар тайёрлаш ва иқтисодий ислохотларни чуқурлаштириш билан бевосита боғлиқ илмий изланишлар олиб бориш билан ўз хиссасини кўшмоқда [1,2].

Андижон машинасозлик институтининг “Транспорт логистикаси” кафедраси томонидан янги педагогик технологияларни ўқув жараёнига қўллаш ва такомиллаштириш, ҳамда сифатини ошириш борасида қатор ишлар амалга оширилган. Жумладан кафедранинг барча ходимлари ўз фаолиятларини ташкил қилиш ва амалга оширишда Ўзбекистон Республикаси Президенти, Олий Мажлис, Вазирлар Махкамасининг ҳамда Олий таълим фан ва инновациялар вазирлиги ихтиёридаги олий таълим муассалари кафедраларнинг илмий фаолиятини янада такомиллаштириш бўйича қабул қилинган қарорларига асосланган ҳолда шунингдек, ректор ва институт Илмий кенгаши қабул қилган қарорларига биноан фаолият кўрсатди [2].

“Кадрлар тайёрлашнинг миллий дастури”да таълим- тарбияни тубдан ўзгартириш, уни янги замон талаблари даражасига кўтариш, янгича фикрловчи ва тафаккур қилувчи баркамол авлодни тарбиялаш муҳим ўрин тутди. Айниқса, иқтидорли ва истеъдодли ёшлар билан ишлашни такомиллаштиришни тақозо қилади.

Бунинг учун биринчи галда иқтидорли талабалар билан ишловчи профессорўқитувчи замонавий, иқтисодий тафаккур эгаси бўлиши, бошқарув кўникмасига, ташкилотчилик ва тарбияловчи маҳоратига эга бўлмоғи даркор. Уни ташаббускорлик, талабчанлик, ҳамда ўз билимини доимий янгилаб туриш, ишчанлик ва маъсулиятни ўзига олиш, новаторлик қарорларни қабул қилиш каби фазилатлари ажратиб туриши керак.

Иқтидорли талабалар билан ишлашдан асосий мақсад- уларни бошқа талабаларга нисбатан маълум йўналишдаги қобилиятини рўёбга чиқариш ва уларни бўш вақтларини иқтисодий- илмий ишлар билан банд этишдан иборат. Ушбу мақсадга эришишда энг аввало талабалар ичидан иқтидорлиларини танлаб олиш энг муҳим вазифа ҳисобланади.

“Миллий дастур”да таълим-тарбияни тубдан ўзгартириш, уни янги замон талаби даражасига кўтариш, янгича фикрловчи ва тафаккур қилувчи баркамол авлодни тарбиялаш муҳим ўрин тутди. Айниқса, иқтидорли ва истеъдодли ёшлар билан ишлашни такомиллаштиришни тақозо қилади [2,3].

Бунинг учун биринчи галда профессор-ўқитувчиларнинг педагогик маҳоратини, илмий-назарий малакасини ошириш, таълим-тарбия сифатини талаб даражасига кўтариш зарур. Бундан ташқари, олийгоҳларда ўқитиладиган фанларнинг ҳаммаси инсонпарварлаштирилиши, янгича фикр, мустақил тафаккур эгасини тарбиялаш лозим.

Мустақил Ўзбекистонимизда амалга оширилаётган жаъмики мафкуравий, маънавий ва маърифий ишлар, таълим-тарбия тизими хур жамиятимизда

мустақил фикрловчи, мустақил фикр эгаси бўлган шахснинг шаклланишига хизмат килиши лозим, чунки одамлар онги ва тафакқурини ўзгартирмай туриб олий мақсад- озод ва обод жамиятни барпо этиб бўлмайди. Бунда билим ва тафакқурнинг куч-кудрати муҳим омилдир.

Бугунги кунги профессор- ўқитувчи замонавий, иқтисодий тафаккур эгаси булиши, бошқарув куникмасига, ташкилотчилиқ ва тарбияловчи маҳоратига эга бўлмоғи даркор. Уни ташаббускорлик, талабчанлик ҳамда ўз билимини доимий янгилаб туриш, ишчанлик ва маъсулиятни ўзига олиш, новаторлик қарорлар қабул килиш каби фазилатлар ажратиб туриши керак.

Ҳозирги кунда бутун дунё мутахассислари анъанавий педагогикани танкид килишда ҳамжихатдирлар. Замонавий ўқитишда хануз умумий тушунчалар, қоида ва қонуниятлар ўрганиладиган “билимий” ёндошув устивордир, талабаларнинг реал дунё объектлари билан ишлаши, ҳажми ва мазмуни жихатидан жуда кам. Етакчи таълим соҳаларини ўрганиш одатда ўқув маълумотларининг катта ҳажмини ўзлаштириш билан чекланади. Ўқув дастурлари, қўлланмалари, ундан ҳам кўпроқ бевосита ўқитиш амалиётида реал дунё тегишли тушунчаларни ўрганиш билан алмашинади. Ўқитишнинг бундай тизимини энг жиддий камчилиги- талабаларнинг машғулотлардаги пассивлиги ва бундан келиб чиқадиган унинг паст самараси. Айрим талабаларнинг фаоллик даражаси жуда суст. Шу мақсадда замонавий педагогик технологияларни ўқув жараёнига жалб этиш долзарб масаладир. Ўтказилган очиқ дарсларда янги педагогик технологиялар бўйича машғулотларни олиб олиб бориш талабалар ўртасида катта қизиқиш уйғотади [4,5].

Улардан “Электрон коспект” усулида дарс ўтиш тартиби қуйидагича бажарилади:

I. Маърузачи ҳамма билан саломлашгандан сўнг талабалар рўйхати ўқиб эшиттирилади. Мавзу бўйича дарс оддатдагидек усулда олиб борилади. Маъруза тушинтириб бўлингач, ўқитувчи мавзу бўйича маълумот ўқиди буни талабалар телефон ёки компьўтрга ёзиб боришди: Бу усулда ҳозиргина дарсда ўтилган маърузадаги асосий кўрсаткичларни таққослаб кўриб олинган билимларни мустаҳкамлаш асосий мақсаддир. Маърузада айтиб ўтилган Нексия-1 автомобилнинг техник характеристикасини (1- жадв.) бошқа бир, масалан унинг билан заводдан бир пайтда, яъни 2007 йилда ишлаб чиқарилган ва техник кўрсаткичлари бўйича унга яқин бўлган ВАЗ- 2107 автомобили [15] билан таққослайди. “Нексия-1” ва “ВАЗ- 2107” автомобилларининг техник характеристикалари 1- жадв № Кўрсаткичлар номи Ўлчов бирлиги Нексия-1 ВАЗ- 2107 1. Кузов тури Седан 2. Ўриндиқлар сони та 5 3. Массаси тонна 1 4. Двигателнинг қуввати от кучи 75 5. Двигателнинг литражи л 1,5 6. Ёнилғи сарфи л/100 км 6,3 9,5 7. Максимал тезлик км/соат 170 135 8. 100 км соат тезликка эришадиган вақти сек 10,5 19,30 9. Таъмирлашгача босиб ўтиладиган йўл минг км 500 120 Жадвалдан кўриниб турибдики, Нексия-1 ва ВАЗ- 2107

автомобилларининг техник характеристикаларига асосан уларнинг 5 та асосий кўрсаткичлари: автомобиллар кузовининг тури, ўриндиқлар сони, массаси, двигателнинг қуввати ва двигателнинг литражи бир хил. Лекин яна 4 та кўрсаткичлар борки, улар ушбу автомобилларда бир- биридан тубдан фарқ қилади:

- Нексия-1 автомобилидаги ёнилғи сарфи 6,3 л/100 км (90 км/ соат тезликда) бўлса, ВАЗ- 2107 автомобилининг ёнилғи сарфи 9,5 л/100 км ни ташкил қилади [6];

- Нексия-1 автомобилининг максимал тезлиги (тўғри узатмада) 170 км/соат бўлса, ВАЗ- 2107 автомобилининг максимал тезлиги 135 км/соат ни ташкил қилади.

- Нексия-1 автомобилининг 100 км соат тезликка эришадиган вақти 10,5 секундни ташкил қилса, ВАЗ- 2107 автомобилининг 100 км соат тезликка эришадиган вақти 18,3 секундни ташкил қилади;

- Нексия-1 автомобилининг 1- жорий таъмирлашгача босиб ўтадиган йўли 500 минг км ташкил қилса, ВАЗ- 2107автомобилиники 120 минг км ни ташкил қилади; Шу 4 та кўрсаткичлар Нексия-1 автомобилининг яхши томонларини, жумладан замонавийлигини белгилайди. Бунинг сабаблари қуйидагилардир:

- Биринчидан, Нексия-1 автомобилининг кузови суйироқ, шунинг учун шамол қаршилиги камроқ бўлади, яни у қанча тез юрса шамол уни шунча пастга босиб, тез юришга ва ағдарилиб кетмасликка ёрдам беради. ВАЗ- 2107 автомобилида эса аксинча- тез юрган сари автомобил кузови кўрилиб боради.

- Иккинчидан, Нексия-1 автомобили двигатели тирсакли валининг айланишлар сони кўпроқ.

- Учунчидан, Нексия-1 автомобилининг олдинги ғилдираклари етакчи, двигатель автомобилнинг олд томонида кўндаланг жойлашган, бу двигателдан олинаётган буровчи моментни тўғридан тўғри етакчи кўрикка узатади- ВАЗ- 2107 автомобилида эса бу ҳаракатни узоқда жойлашган орқа ғилдиракларга ва яна 900 га буриб узатади, Бунда албатта йўқотишлар кўпайиб кетади.

- Тўртинчидан, Нексия-1 автомобилида электрон бошқарув блоки бўлиб, у ёнилғи сарфини оптималлаб цилиндрларга пуркаб беради, ВАЗ- 2107 автомобилида эса бу вазифани ҳамон карбюратор бажаради [7-9].

Ўқитувчи шу асосий кўрсаткичларни талабаларга коспект қилгани ўқиб беради. Талабалар бу электрон ёзиб чиқади ва натижада мавзунини эсда қолишлиги 100% га кўтарилади. Ўқитувчи дарс якунида кейинги дарс учун топшириқ беради ва кейинги дарсни ҳам электрон маълумот орқали қабул қилишини такидлайди. Дарсларни ушбу технология асосида олиб бориш талабаларнинг ичидан иқтидорли талабаларни 40-50 % га кўпайтиришга ёрдам бериши ва технологияни ёрганишига ёрдам бўлиди.

АДАБИЁТЛАР:

1. Илхам Закирович. (2022). МУСТАҚИЛ ИШЛАРНИ ТАШКИЛ ЭТИШНИНГ ШАКЛЛАРИ. Conference Zone, 327–332. Retrieved from <http://www.conferencezone.org/index.php/cz/article/view/867>
2. Zakirovich, N. I. Abdirayim o 'g 'li, SB (2022). TAKOMILLASHTIRILGAN «ADAS» DASTURI. Scientific Impulse, 1(3), 1107-1112.
3. Soliev, B., Sirojiddinova, I., Altaev, T., & Nazirova, Z. (2021). Organization Of Experimental Work On The Development Of Professional And Creative Abilities Of Students. Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry, 12(4).
4. Насиров, И. З. Солиев Бобуржон Абдираим Угли.(2022). ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОЙ СИСТЕМЫ ADAS ДЛЯ ПОМОЩИ ВОДИТЕЛЯМ. Американский журнал междисциплинарных исследований и разработок, 5, 94-105.
5. Mansurkhan Shukurov , ., Murodali Nurdinov , ., Boburjon Soliev , ., & Fazliddin Begboyev , . (2021). Highways, Functions And Importance. The American Journal of Engineering and Technology, 3(04), 1–6. <https://doi.org/10.37547/tajet/Volume03Issue04-01>
6. Ilxam Zakirovich, N., & Abdirayim o'g'li, S. B. . (2022). TAKOMILLASHTIRILGAN «ADAS» DASTURI. Scientific Impulse, 1(3), 1107–1112. Retrieved from <http://nauchniyimpuls.ru/index.php/ni/article/view/1249>
7. Nasirov Ilham Zakirovich, & Soliev Boburjon Abdiraim Coals. (2022). USING ADAS INTELLIGENT SYSTEM TO HELP DRIVERS. American Journal of Interdisciplinary Research and Development, 5, 94–105. Retrieved from <http://ajird.journalspark.org/index.php/ajird/article/view/112>
8. Asranov Xabibullo Kamoldin o'g'li, Kimsanboyev Nodirbek Shoirbek o'g'li, & Soliyev Boburjon Abdirayim o'g'li. (2022). DETALLARNING MUSTAHKAMLIGINI STRUKTURAVIY TAHLIL QILISH JARAYONIDA NX DASTURIDAN FOYDALANISH. E Conference Zone, 256–259. Retrieved from <http://econferencezone.org/index.php/ecz/article/view/601>
9. Солиев, Б. А., & Назирова, З. М. (2021). ПРИМЕНЕНИЕ КОНЦЕПЦИИ АДДИТИВНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ И БИОНИЧЕСКОГО ДИЗАЙНА ПРИ ПРОЕКТИРОВАНИИ И ПРОИЗВОДСТВЕ АВТОКОМПОНЕНТОВ. Экономика и социум, (3-2 (82)), 376-379.